

SOWIECKA AGRESJA NA POLSKĘ

SOWIECKA AGRESJA NA POLSKĘ

17 września 1939 r. Armia Czerwona, łamiąc polsko-sowiecki pakt o nieagresji, wkroczyła w granice Rzeczypospolitej Polskiej, realizując w ten sposób ustalenia zawarte w tajnym protokole paktu Ribbentrop-Mołotow. Tego samego dnia Naczelny Wódz marszałek Edward Śmigły-Rydz wydał rozkaz, by nie podejmować walki z bolszewikami, jedynie w sytuacji ataku z ich strony albo próby rozbrojenia oddziałów.

FRONTY

Atak nastąpił siłami dwóch Frontów: Białoruskiego pod dowództwem komandarma Michaiła Kowalowa i Ukraińskiego dowodzonego przez komandarma Siemiona Timoszenkę.

6 000

1 500 000

1 800

SIŁY SOWIECKIE

Siły Armii Czerwonej, skierowane przeciwko Polsce w trzech rzutach, łącznie liczyły ok. 1,5 miliona żołnierzy, ponad 6 tys. czołgów i ok. 1 800 samolotów.

OFIARY

W starciach z Sowietami zginęło ok. 2,5 tys. polskich żołnierzy, ok. 20 tys. było rannych i zaginionych. Do niewoli sowieckiej dostało się ok. 250 tys. żołnierzy, w tym ponad 10 tys. oficerów. Straty sowieckie wynosiły ok. 3 tys. zabitych i 6-7 tys. rannych. Po napaści na Polskę aresztowano dodatkowo ponad 200 tys. Polaków, głównie oficerów, policjantów, ziemian i innych przedstawicieli inteligencji, których traktowano jako wrogów sowieckiego systemu politycznego.

JEŃCY 250 000
RANNI 20 000
ZABICI 2 500

RANNI 7 000
ZABICI 3 000

17
09

Sowiecka agresja na Polskę

28
09

Niemiecko-sowiecki układ
o granicy i przyjaźni

1-2
11

Przyłączenie tzw. Zachodniej Ukrainy
i Zachodniej Białorusi do ZSRS

1939

POLACY W OBOZACH SOWIECKICH

WZIĘTYCH DO NIEWOLI SOWIECKIEJ ŻOŁNIERZY POLSKICH UMIESZCZONO W OBOZACH ODDANYCH POD ZARZĄD NKWD

POLSCY JEŃCY W WYBRANYCH
OBOZACH SPECJALNYCH NKWD.
LICZBA JEŃCÓW W ROKU 1939:

OSTASZKÓW

9 113 5 431 5 774 5 961 6 291

8 X 30 X 10 XI 10 XII 31 XII

MOSKWA

KOZIELSK

9 045 1 777 4 628 4 726 4 766

8 X 30 X 10 XI 10 XII 31 XII

STAROBIELSK

7 352 2 511 3 926 3 907 3 916

8 X 30 X 10 XI 10 XII 31 XII

OBOZY JENIECKIE NKWD DZIELIŁY SIĘ NA:

OBOZY JENIECKIE WŁAŚCIWE

OBOZY SPECJALNE

OBOZY ROZDZIELCZE

OBOZY JENIECKIE PRACY

OBOZY PRZEJŚCIOWE

OBOZY POAMNESTYJNE

W pierwszej grupie obozów władze sowieckie przestrzegały warunków konwencji o jeńcach wojennych i nie zmuszały ich do pracy, natomiast druga grupa to obozy, w których jeńcy wykonywali roboty przymusowe.

2-23
10

Decyzja Biura Politycznego Komitetu Centralnego partii komunistycznej WKP(b) i rozporządzenie Zarządu ds. Jeńców Wojennych o uwolnieniu szeregowców oraz utworzeniu obozów dla polskich oficerów w Kozielsku i w Starobielsku, a w Ostaszowie głównie dla policjantów.

1940

ZBRODNIA KATYŃSKA 1940

POLACY ODMAWIAJĄ KOLABORACJI

Od października 1939 r. wydelegowani z Moskwy funkcjonariusze NKWD przesłuchiwali uwięzionych polskich oficerów, przekonywali ich do współpracy i zbierali dane. Na kolaborację zgodzili się nieliczni. W raportach komendantów obozów znalazły się opinie o zdecydowanie wrogiej postawie Polaków i znikomej szansie wykorzystania ich przez władze ZSRS.

WYDANIE WYROKU

Postanowienie o rozstrzelaniu 14 700 oficerów Wojska Polskiego – jeńców wojennych z Kozielska, Starobielska i Ostaszkowa (oraz 11 000 więzionych na terytorium tzw. Zachodniej Ukrainy i tzw. Zachodniej Białorusi) – podpisało 5 marca 1940 r. siedmiu członków władz WKP(b): Józef Stalin, wnioskodawca Ławrientij Beria, Klimient Woroszyłow, Wiaczesław Mołotow, Anastas Mikojan, Michaił Kalinin i Łazar Kaganowicz. 22 marca Beria wydał rozkaz „O rozładowaniu więzień NKWD w USRS i BSR”, czyli na Ukrainie Zachodniej i Białorusi Zachodniej. Większość aresztowanych Polaków stanowili oficerowie i policjanci. Listy z nazwiskami wysyłanych na śmierć miał przygotowywać i podpisywać Piotr Soprunienko, naczelnik Zarządu do spraw Jeńców Wojennych Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych, powołanego rozkazem Berii jeszcze we wrześniu 1939 r.

WOJSKOWI 8 461

63
ŻANDARMI

5 707
FUNKCJONARIUSZE
POLICJI

166
FUNKCJONARIUSZE
STRAŻY WIĘZIENNEJ

POLSCY
WIĘŹNIOWIE
W SOWIECKICH
OBOZACH

5 457
REZERWIŚCI

662
POWOŁANI
ZE STANU
SPOCZYNKU

2 342
ZAWODOWI

- 3 GENERAŁÓW DYWIZJI
- 8 GENERAŁÓW BRYGADY
- 1 KONTRADMIRAŁ
- 84 PUŁKOWNIKÓW
- 206 PODPUŁKOWNIKÓW
- 567 MAJORÓW
- 153 KAPITANÓW
- 1 834 PORUCZNIKÓW
- 4 182 POZOSTAŁYCH
- 18 KAPELANÓW

Według raportu statystycznego z 10 i 28 lutego 1940 r. Zarządu ds. Jeńców Wojennych NKWD, dot. stopni wojskowych, policyjnych oraz miejsc zamieszkania.

5
03 Postanowienie o rozstrzelaniu polskich oficerów: jeńców wojennych i więźniów z tzw. Zachodniej Białorusi oraz tzw. Zachodniej Ukrainy

22
03 Rozkaz Ławrientija Berii „O rozładowaniu więzień NKWD w USRS i BSR”

22
03 Pierwszy transport jeńców z Kozielska skierowany do Katynia

1940

ZBRODZIA KATYŃSKA 1940

MIEJSCA KAŻNI – CMENTARZE

- ★ OBOZY JENIECKIE
- TERENY OKUPOWANE PRZEZ III RZESZĘ
- ☠ MIEJSCA STRACEŃ
- TERENY OKUPOWANE PRZEZ ZSRS
- † MIEJSCA POCHÓWKU
- TRANSPORTY

3 820 LICZBA OFIAR

ODKRYCIE ZBRODNI

13 kwietnia 1943 r. radio w Berlinie poinformowało o odkryciu masowych grobów polskich w Katyniu. Od końca marca Niemcy prowadzili tam ekshumację pod kierunkiem prof. Gerharda Buhtza. Niemcy starali się wykorzystać ujawnione fakty propagandowo i 16 kwietnia do ekshumacji oraz analiz zaprosili Międzynarodowy Czerwony Krzyż (MCK), a także wybranych mieszkańców Generalnego Gubernatorstwa. Zbrodnie odkryta przez Niemców miała posłużyć do skompromitowania Stalina i – w konsekwencji – do rozbitcia lub przynajmniej osłabienia koalicji antyniemieckiej. Rządy Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii znały prawdę, lecz nie były zainteresowane nadawaniem jej rozgłosu, gdyż zagrażało to sojuszowi z Moskwą w wojnie z Hitlerem.

PRYZNANIE SIĘ ROSJI DO ZBRODNI

13 kwietnia 1990 r. Związek Sowiecki przyznał po raz pierwszy, że zbrodnię w Katyniu popełnili funkcjonariusze NKWD. W październiku 1992 r. dyrektor Archiwów Państwowych Federacji Rosyjskiej Rudolf Pichoj przekazał na polecenie prezydenta Rosji Borysa Jelcyna prezydentowi Lechowi Wałęsie kopie dokumentów z teczki specjalnej, dotyczące zbrodni popełnionych w Katyniu, Charkowie i Kalininie (Twerze).

3
04 / 16
05

Czas trwania zbrodni od pierwszych transportów z obozów na miejsca straceń do ostatnich

13
04

Radio Berlin informuje o odkryciu masowych grobów polskich oficerów

Związek Sowiecki przyznał po raz pierwszy, że zbrodnię w Katyniu popełnili funkcjonariusze NKWD

Powstanie polskich cmentarzy wojennych w Charkowie, Katyniu i Miednoje

1940

1943

1990

2000